

Lempäälän kunnan luonnon monimuotoisuusohjelma

Luonnoksen tavoitteista ja toimenpiteistä saatu palaute

24.11.2023

Palautteita saatiin 3 kpl.

Palautteista on esitetty lyhennelmät ja jaottelut aihepiireittäin.

Lumo-ohjelman valmisteluun liittyvä osallistaminen

- Ohjelman valmistelussa on kuulemma kerätty kuntalaisilta ”arvokasta tietoa luontokohteista kyselyillä ja ideoita luonnon monimuotoisuuden edistämisestä ympäristönsuojelun edistämissuunnitelman päivityksen yhteydessä”. Olisiko ollut mahdollista kerätä tietoa näin tärkeästä asiasta esimerkiksi gallupilla tai edustavalla otannalla siten, että kaikki kuntalaiset olisivat voineet osallistua, jolloin ideoita ja ajatuksia olisi tullut monipuolisemmin?

- Luontokohdekysely ja ympäristönsuojelun edistämissuunnitelmaan liittyvä kysely ovat olleet nähtävillä Lempäälän kunnan verkkosivulla ja niihin on ollut kaikilla kuntalaisilla ja muilla asiasta kiinnostuneilla mahdollista vastata. Kuntalaisten tavoittamiseksi on molempien kyselyiden kohdalla käytetty myös kunnan sosiaalisen median kanavia sekä tiedotettu niistä suoraan paikallisille yhdistyksille.

Luontokohdekyselyyn saatiin yli 50 vastausta ja ympäristönsuojelun edistämissuunnitelmaan liittyvään kyselyyn lähes 150 vastausta. Koosteet molempien kyselyiden vastauksista on nähtävillä kunnan verkkosivuilla.

Tavoite 1. Viherverkostojen vahvistaminen

1.1 Luonnonsuojelualueet ovat tärkeä osa viherverkostoa

- Kunnan pinta-alasta on suojeltuna nyt vain 1,3 prosenttia. Suojelualaa tulisikin pyrkiä kasvattamaan määrätietoisella työllä. Kunnan omissakin kartoituksissa on löydetty lukuisa joukko erityisen arvokkaita alueita, joiden suojeluun kunnankin tulisi maanomistajia kannustaa. Kannustimina voisi olla, jos lainsäädäntö sen sallii, esimerkiksi kiinteistöveron alentaminen.

- Kunnan omistuksessa olevien metsien suojelupotentiaali on tarkoitus selvittää lumo-ohjelman toimenpiteenä. Suojeluun soveltuvien alueiden suojelua tarkastellaan tarkemmin erillisessä luonnonsuojeluohjelmassa.

Yksityisiä maanomistajia kannustetaan vapaaehtoiseen suojeluun neuvonnan keinoin. Yksityisellä maalla sijaitsevista luonnonsuojelualueista ei ole tarvinnut maksaa kiinteistöveroa vuodesta 2021 alkaen. Kiinteistöveron helpotuksen saamiseksi kiinteistön omistajan tulee ilmoittaa luonnonsuojelualueen sijainti ja pinta-ala Verohallinnolle. Tästä tiedottaminen voidaan ottaa osaksi lumo-ohjelman toimenpidettä, joka koskee yksityisten maanomistajien neuvontaa.

Tavoite 1. Viherverkostojen vahvistaminen

1.2 Maankäytön suunnittelussa huomioidaan luonnon monimuotoisuus ja viherverkostot

- Ohjelmaluonnoksessa mainitaan maankäyttö- ja rakennuslain ja luonnonsuojelulain veloitteet turvata luonnon monimuotoisuutta ja virkistyskäyttöä. Kuitenkin kunta toistuvasti vetoaa samaiseen maankäyttö- ja rakennuslakiin, kun kyseessä on maakuntakaavan infrasuunnitelmat Lempäälän ja Pirkkalan välisellä metsäalueella. Kunta vetoaa lain määräykseen edistää maakuntakaavan toteuttamista, vaikka se olisi ristiriidassa luonnon monimuotoisuuden ja virkistyskäytön turvaamisen kanssa. Tämä on väärin. Luonto- ja virkistysarvojen vaaliminen on ensisijaista maakuntakaavan edistämiseen nähden, silloin kun maakuntakaava selkeästi heikentäisi ko. arvoja. Kuten on Lempäälän ja Pirkkalan välisen metsäalueen osalta tapahtunut. Kunnan tulisi myös olla aktiivinen toimija maakuntakaavan muuttamisessa huomioimaan luonnon monimuotoisuus ja virkistyskäyttö nykyistä paremmin.
- Valmisteltu Lumo-ohjelma sisältää tavoitteen luonnon monimuotoisuuden huomioimisesta ja viherverkostojen vahvistamisesta osana maankäytön suunnittelua. Maankäytön suunnittelua ohjaa myös monet muut alue- ja kuntatason tavoitteet. Kasvavalla kaupunkiseudulla kaikkia luonto- ja virkistysarvoihin kohdistuvia haittoja ei ole mahdollista välttää. Tämän vuoksi myös ekologinen kompensatio (haittojen lieventäminen ja kompensointi) kuuluu keinovalikoimaan Lempäälän kuntastrategiassa ja Lumo-ohjelman luonnoksessa. Kaavojen toteuttamiseen ja mahdollisiin muutoksiin liittyy maakunta- ja kuntatasolla oma päätöksentekoprosessi. Luonnon monimuotoisuusohjelma on yleisluontoinen suunnitelma luonnon monimuotoisuuden edistämiseen tarvittavista toimenpiteistä, eikä siinä oteta kantaa yksittäisiin kaavoitusprojekteihin.

Tavoite 1. Viherverkostojen vahvistaminen

1.2 Maankäytön suunnittelussa huomioidaan luonnon monimuotoisuus ja viherverkostot

- Millaisia nämä kaavojen luontoselvitykset ovat ja minkälaisella asiantuntemuksella niitä laaditaan? Miten perusteellisesti? Kuka määrittelee "arvokkaan"? Missä näihin pääsee tutustumaan? Onko mahdollista, että asia jää tyhjäksi sanahelinäksi/muodollisuudeksi? Nyt näyttää siltä, että nämä luontoselvitykset ovat varsin pintapuolisia.

- Kaavoihin liittyvät luontoselvitykset tilataan ulkopuolisilta konsultilta ja ne tekee biologit (FM/FT). Pienimuotoisia selvityksiä tekee myös kunnan ympäristötarkastaja, joka on biologi (FM). Luontoselvitysten tarkempi sisältö riippuu mm. kaavasta, alueen luonnonoloista sekä lajistosta, jota siellä esiintyy tai voi elinympäristöt huomioiden esiintyä. Kaavoihin liittyvät luontoselvitykset (lukuun ottamatta salassa pidettäviä lajitietoja) ovat nähtävillä kunnan verkkosivuilla, joissa niihin on mahdollista tutustua.

Arvokas luonto voidaan määritellä monella tavalla. Kun puhutaan kunnan luonnon monimuotoisuusohjelmasta ja tarkastellaan keinoja, joilla luonnon monimuotoisuutta voidaan edistää, arvokkaalla tarkoitetaan monimuotoisuuden kannalta arvokasta kohdetta. Alueen arvo voi muodostua esimerkiksi siellä esiintyvistä uhanalaisista lajistosta tai luontotyypeistä, Pirkanmaan vastuulajien runsaasta määrästä tai ekosysteemien pienipiirteisestä vaihtelusta.

Tavoite 1. Viherverkostojen vahvistaminen

1.3 Ekologinen kompensatio kuuluu keinovalikoimaan

- Ekologinen kompensatio on yksi keino korvata luontohaittoja, mutta sen viimesijaisuutta tulisi ohjelmassa korostaa. Lempäälä voisi olla myös edelläkävijä siinä, että se ottaisi yli 100 %:n kompensoinnin käyttöön mahdollisimman ripeästi. Eli luonnolle aiheutuva haitta korvattaisiin haittaa suuremmalla hyödyllä. Tämä on välttämätöntä luontokadon hillitsemiseksi.

- Ekologisen kompensaation henkeen kuuluu kolmivaiheinen prosessi, jossa ensisijaisesti luontohaitta pyritään välttämään, toissijaisesti sitä pyritään lieventämään ja vasta viimeisenä, kolmantena vaiheena on luontohaitan kompensointi toisaalla. Tätä tullaan sekä ohjelmassa että ekologisen kompensaation toteutuksessa korostamaan.

Pyrkimys yli 100 %:n kompensointiin on luontokadon pysäyttämisen näkökulmasta tärkeää. Sitä ei kuitenkaan ole kirjattu luma-ohjelmaan, sillä ekologisesta kompensaatiosta on vasta yksittäisiä käytännön esimerkkejä Suomesta. Tässä vaiheessa kompensoinnin pilotoinnilla pyritään luomaan kunnalla toimintamalli menetelmän käyttämiseen, jotta esimerkiksi kompensaatiorekisterin vaatimukset ovat selviä ja ekologisten kompensaatioiden luontohyödyt saadaan todennettua luotettavalla tavalla.

Tavoite 2. Luonnon monimuotoisuuden vaaliminen

- Tavoitteeseen 2 ja siihen liittyviin toimenpiteisiin ei saatu palautetta.

Tavoite 3. Rantaluonnon ja vesistöjen tilan edistäminen

3.1 Monimuotoinen rantaluonto tukee vesiensuojelua

- Lempäälän kunta toimii päinvastoin, eli haluaa tuhota viimeisetkin luonnontilaiset rantavyöhykkeet. Esimerkkinä Vaihmala, jonka rantaan ollaan parhaillaan tekemässä asemakaavaa. Alueelle visioitu kunnianhimoinen rakentamissuunnitelma on suorastaan luontovihamielinen ja alueen monimuotoisuutta hävittävä valtavine venesatamineen, kelluvine saunamaailmoineen, puiden yläpuolelle kohoavine mökkeineen, teineen, infrastruktuureineen. Kaikki tämä lisäksi paitsi luontoa runtelevaa rakentamista, kasvattaisi merkittävästi myös kapean Hiidenvuolteen veneliikennettä, joka nytkin on jo jatkuvasti nopeusrajoituksia rikkovana liiallista ja mm pesivää linnustoa rannoilla pahasti häiritsevää. Kuntalaisille alueen "kehittämisestä" koitua hyöty jäisi minimaaliseksi, mutta luonnolle koituisi korvaamatonta vahinkoa. Ko. alueella on mm valtavasti pesiviä lintuja ja runsas rapu- sekä simpukkakanta, jotka kaikki tulevat häviämään, jos alueelle rakennetaan kaavailtu absurdi kokonaisuus. Monimuotoisuudelle voidaan heittää hyvästit. Jokin luontopolku ei auta asiaa yhtään.

- Luonnon monimuotoisuusohjelma on yleisluontoinen suunnitelma luonnon monimuotoisuuden edistämiseen tarvittavista toimenpiteistä. Siinä ei oteta kantaa yksittäisiin kaavoitusprojekteihin.

Kuntalaisilla on mahdollisuus antaa mielipiteitä valmisteilla olevista kaavoista kaavan valmistelun yhteydessä.

Tavoite 4. Kuntalaisten luontosuhteen tukeminen

4.1 Luontokasvatus vahvistaa luontosuhdetta

- Kuntalaisten osallistaminen mukaan luonnonhoitotoimiin on hyvä tapa parantaa ihmisten luontosuhdetta. Luonnon arvo ei nykyisin ehkä välity tarpeeksi hyvin ja monet voivat olla luonnosta melko vieraantuneita. Päiväkotij- ja koulutoiminta on askel oikeaan suuntaan, mutta tietoa ja toimintaa voisi olla myös aikuisille suunnattuna. Luonnoksessa mainitut talkoot ja lajitietojen keruu ovat hyviä esimerkkejä.

- Luonnon monimuotoisuusohjelman valmistelun yhteydessä tunnistettiin tarve aikuisille suunnattuun luontokasvatukseen. Pyrkimyksenä onkin luoda luontokasvatuksesta koko elämän jatkuva prosessi, joka ei katkea aikuisiässä.

Aikuisille soveltuvaksi toiminnaksi on suunniteltu mm. vieraslaji- ja siivoustalkoita sekä erilaisia luontoteemaisia tapahtumia (mm. luontoillat ja –retket). Lisäksi on tarkoitus kehittää luontoviestintää, jonka avulla voidaan esimerkiksi jakaa vinkkejä luontotekoihin, joita kaikki voivat tehdä.

Tavoite 4. Kuntalaisten luontosuhteen tukeminen

4.3 Virkistysalueet ylläpitävät luontosuhdetta

- Birgitan polun nosto luonnokseen on hyvä asia. Polun arvostuksen puute onkin ollut melko näkyvää erityisesti Lempäälän ja Pirkkalan välistä metsäaluetta koskien. Se, että polun viereen rakennetaan uusi moottoritie, ei totisesti palvele sen virkistyskäyttöä. Ratapihasta ja muusta kaavoituksesta puhumattakaan. Toivon, että uudessa Lempäälän Idearaha-kierroksessa, tätä metsäaluetta koskevia ideoita huomioidaan eikä vain todeta, että kunta ei omista maata siellä eikä siksi voi tehdä mitään. Kunta kuitenkin tämänkin lumo-luonnoksen mukaan ylläpitää Birgitan polkua taukopaikkoineen myös tällä metsäalueella ja voi siksi myös kehittää näitä virkistysalueita paremmaksi.
- Puheet ja käytäntö ovat ristiriidassa. Esimerkkinä Puskiasten oikaisu, joka pilaisi suosituksen lähivirkistysalueen. Se voidaan kunnan mielestä tuhota sillä perusteella, ettei sen edes myönnetä olevan virkistysalue. Lähiluonnon tahallinen hävittäminen on nyky maailmassa vakava asia. Se on kasvava ongelma mm. luonnon monimuotoisuuden (ja lisäksi ilmastonmuutokseen vastaamisen, asukkaiden virkistysmahdollisuuksien ja terveyden) näkökulmasta. Lempäälän kunta ei ole tätä kokonaisuutta ainakaan vielä tajunnut. Lempäälällä olisi vieläkin mahdollisuus profiloitua edistyksellisenä, luonnon monimuotoisuutta vaalivana ja korostavana kuntana, jos se se päättäisi viedä paperille kirjatut asiat käytäntöön asti. Se olisi todellista kehitystä.

- Kasvu ja kehitys tuo mukanaan positiivisten asioiden ohella myös haasteita. Yksi näistä on lähivirkistysalueiden säilyminen tiivistyvässä taajamarakenteessa. Tätä haastetta pyritään ratkaisemaan maankäytön suunnittelun keinoin. Kuntalaisilla on mahdollisuus antaa mielipiteitä valmisteilla olevista kaavoista kaavan valmistelun yhteydessä.

Idearahaan liittyvät palautteet ja kysymykset voi toimittaa osoitteeseen: neuvonta@lempaala.fi. Lempäälän kunnan liikuntapalvelut vastaa Birgitan polun ylläpidosta ja kehittämisestä osana muuta toimintaa.

Tavoite 5. Luontotiedon hallinnan kehittäminen

- Tavoitteeseen 5 ja siihen liittyviin toimenpiteisiin ei saatu palautetta.

Konkreettisia toimenpide-ehdotuksia

Palautteista saatuja konkreettisia toimenpide-ehdotuksia tarkastellaan tarkemmin luonnon monimuotoisuusohjelman toteutuksen yhteydessä.

- Kunnan luonnon monimuotoisuus -ohjelman sivuille tehdään oma osio, joka on suunnattu nuorille: Eri luontotyypeille (rantakohde, lehto, tuore kangasmetsä, kuiva kangasmetsä, räme, korpi, neva, perinnebiotooppi) laitetaan kiintorastit, joiden kuvaamisesta niin, että ainakin osa itsestä näkyy (todisteena läsnäolosta), maksetaan 50 euron stipendi.
  - Sovitaan kaikkien Lempäälän yläkoulujen ja lukion kanssa yhteinen iltapäivä elokuulle vieraslajien (lupiini, jättiputki, kurturuusu) kitkemiseksi. Kunta toimittaisi kouluille hanskat, lapiot, jätesäkit, mehut ja keksit sekä informoisi lähimmistä kohteista. Tehdään tästä vuotuinen käytänte.
  - Hakkarin yläkoulun ja lukion ilmastotureita otetaan mukaan vesistöjen ja perinnebiotooppien ennallistamistöihin. Näihin sekä vieraslajien kitkemiseen voisi palkata nuoria kesätöihin.
  - Mahdollistetaan Birgitan polun luontokohteiden saavutettavuus lukiolaisille järjestämällä kunnan puolesta keväisin opastus ja bussikuljetus esimerkiksi Koipitaipaleen arvokkaisiin luontokohteisiin yhteistyössä lukion biologian ja maantieteen opettajan kanssa.
- Luontotyyppien esittely kiintorastien avulla on hyvä ja toteuttamiskelpoinen idea. Stipendien maksamiseen ei kuitenkaan ole lumo-ohjelman toteutuksen yhteydessä mahdollisuutta.
  - Vieraslajitalkoiden järjestäminen on mahdollista ja torjunnan tehokkuuden kannalta talkoiden jatkuvuus olisi hyvä asia. Kouluilta saatava talkooapu on erittäin tarpeellista ja tervetullutta ja toteuttaa samalla myös luontokasvatukseen liittyvää tavoitetta.
  - Kunta on tarjonnut kesätyöpaikkoja nuorille ja mm. Sarapiston kedon laidunnuksen valvonta- ja ylläpitotöihin on osallistunut kesätyöntekijöitä. Mahdollisuutta muihin esitettyihin tehtäviin (vieraslajien kitkeminen) tarkastellaan ottaen huomioon myös työturvallisuusnäkökohdat.
  - Luontokohteiden esittely lukiolaisille on hyvä idea ja tukee lumo-ohjelman tavoitetta kuntalaisten luontosuhteen tukemisesta. Idean toteutettavuuteen vaikuttaa kulloinkin käytettävissä olevat resurssit. Idean toteutettavuutta voidaan tarkastella yhteistyössä opettajien kanssa.

www.lempaala.fi

LÄMPÄÄ
KUNTA
JOKA
SANOO
KYLLÄ!